

ETİKETLEME

Ekimi yapılan miselin çeşidi ve ekim tarihi bir alüminyum veya plastik etiket üzerine tükenmez veya silinmez bir kalem veya boya ile yazılmalıdır.

MİSEL GELİŞİMİ

Kütükler gölge bir yerde daha önce bahsedildiği gibi istiflenmelidir. İstifin ortasına su fiskeyi yerleştirilerek yağmurlama sulama yapılabilir. Kütüklerin üzeri %60–80 gölgeleme materyali veya her dem yeşil ağaç dalları ile örtülmelidir. Misellerin kütükte gelişimi sırasında en önemli unsur, kütüklerin neminin korunmasıdır. Hava şartlarına bağlı olarak haftada 2 kez 2–3 saat yağmurlama sistemi ile kütükler sulanabilir veya hotumla ıslatılabilir (Resim 7).

Resim 7

Resim 8

Başka bir yöntem ise 2 haftada bir 12–24 saat su havuzu içinde kütükleri tutmaktır. Islatmalar sırasında kütüklerin kabuklarının kurumaması yani aşırı nemde kalmamasına özen gösterilmelidir. Aksi takdirde kabuklarda zararlı funguslar gelişir. İstiflerin altında kalan kütüklerin nem oranını çok fazla artırmamak için, birkaç ayda bir kütükler alt üst edilmelidir. Kütüklerde misel gelişimi, kavak, söğüt gibi yumuşak dokulularda daha hızlı (yaklaşık 3–6 ay) meşe, kayın gibi set dokulu kütüklerde daha yavaştır (6 ay–1 yıl arası). Misel gelişiminin tamamlanması için en az bir sıcak sezon geçmelidir. Dip kütüklerle yapılan yetiştiricilikte; misel ekimi ve mumlamadan sonra kütüklerin nem kaybını önlemek için siyah plastik

ile dip kütükler örtülür ve ardından plastik örtü bağlanır (Resim 8).

MANTAR OLUŞUMU VE HASAT

Kütüklerin son kısımlarında beyaz misel lekelerin görünmesi mantar hasadının yaklaştığını gösterir. Sıcaklığın aniden düşmesi ve nemin yükselmesi ile miseller mantar oluştururlar. Misel lekeleri görüldükten sonra 2–4 gün içerisinde mantarlar önce toplu iğne başlığı şeklinde küçük küçük görülür. 4–6 gün içerisinde olgun mantar haline döner. İlk hasat serin bir sonbahar ve ilkbahar sezonundan sonra doğal olarak meydana gelir. Bir bıçakla mantarların kabukla olan bağlantıları kabuğa zarar vermeden kesilir. Yüksek verim ve kalite için sıcaklığın uygun olması (15–20°C) ve nemin yüksek olması gerekir. Sıcak ve kuru havalarda kütükleri suya daldırarak (24 saat) mantar oluşumunu sağlayabilirsiniz. Bu metotla ilkbahar ve sonbaharda bol mantar elde edilebilir fakat kışın ve yazın az bir mantar elde edilir. Dip kütüklerde mantar oluşumu öncesinde, yağmur yağmadan hemen önce, siyah plastik örtüler çıkarılmalıdır. Böylece kütüklerin nemlenmesi sağlanır ve mantar çıkışı sıcaklığın düşmesiyle birlikte sağlanmış olur.

ATATÜRK BAHÇE KÜLTÜRLERİ MERKEZ
ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ
YALOVA

Tel: 0.226.814 25 20 Faks: 0.226.814 11 46

Dr. Mustafa Kemal SOYLU

mksoylu@hotmail.com

<http://arastirma.tarimorman.gov.tr/yalovabahce>

T.C.
TARIM VE ORMAN
BAKANLIĞI
Tarımsal Araştırmalar
ve Politikalar Genel
Müdürlüğü

ATATÜRK BAHÇE KÜLTÜRLERİ MERKEZ
ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ
YALOVA

Çiftçi Broşürü

KÜTÜKLERDE ORGANİK KAYIN MANTARI YETİŞTİRİCİLİĞİ

Dr. Mustafa Kemal SOYLU

YALOVA

GİRİŞ

Kayın mantarı (*Pleurotus ostreatus*) yenile bilinen lezzetli ve protein içeriği yüksek bir mantardır. Çin, Japonya gibi uzak doğu ülkelerinde uzun yıllardan bu yana yetiştirilirken bugün Amerika ve Avrupa ülkeleri başta olmak üzere Dünya’da yetiştiriciliği hızla artmış ve şampiyon (*Agaricus bisporus*) kültür mantarından sonra en çok yetiştirilen mantar olmuştur. Ülkemizde de son zamanlarda yetiştiriciliği hızla artmaktadır. Organik olarak kolaylıkla yetiştirilebilir. Özellikle orman altlarında veya yarı gölge diğer açık alanlarda kütüklerde veya dip kütüklerde organik kayın mantarı yetiştirmek mümkündür.

ORGANİK KAYIN MANTARI YETİŞTİRİCİLİĞİ YAPILABİLECEK AĞAÇ TÜRLERİ

Organik kayın mantarı yetiştiriciliği yapılacak dip kütükler veya kesilmiş kütükler organik olarak yetişmiş ağaçlardan elde edilmiş olmalıdır. Bu ağaç türlerinin yetiştiriciliğinde kimyasal gübre ve ilaç kullanılmamış olmalıdır. Orman alanlarından elde edilen kütükler organik kayın mantarı yetiştiriciliği için çok uygundur. Meşe kütükleri idealdir fakat gürgen, kayın, akasya, akçaağaç, sakız ağacında da yetiştiricilik yapılabilir. Yetiştiriciliği sırasında kimyasal gübre veya ilaç kullanılmamış kavak ve söğüt kütüklerinde de organik kayın mantarı yetiştiriciliği yapılabilir. Köknar, çam ve sedir fungusitik bir etki yaptıklarından kullanılmamalıdır.

KÜTÜKLERİN HAZIRLANMASI

1. Dip Kütüklerin Hazırlanması: Orman altlarında seyreltme ve bakım amacıyla kesilmiş olan ağaçların toprakla bitişik olan dip kısmında organik kayın mantarı üretimi yapılabilir. Bu amaçla bu dip kütüklerin etrafındaki sürgünler kesilir (Resim 1).

2. Kesilmiş Olan Kütüklerin Hazırlanması: Kütükler ağaçların dinlenme döneminde yani sonbaharda yapraklarını döktükten sonra, kışın veya erken ilkbaharda kesilmelidir. Kesildikten sonra çok fazla bekletilmemeli 3 hafta içerisinde tohumluk miselleri ekilmelidir (Mantar tohumuna misel

denilmektedir). Kütükte mantar yetiştiriciliğinde başarılı olmada en önemli faktör kütüğün nemidir. Kütüklerin nemi %45–60 olmalıdır. Kütüklerin nemi yetersizse 24 saat su havuzunda bekletilmelidir. Havuzdan kütükler çıkarıldıktan sonra hemen misel ekimi yapılmamalı fazla suyun sızması sağlanmalı ertesi gün misel ekimi yapılmalıdır. Kütükler doğrudan güneş ışığına ve rüzgâra maruz bırakılmamalıdır. Kütükler üst üste olacak şekilde boş bırakılmadan sıkışık bir şekilde istiflenmemelidir. Kütükler bir sıra Doğu–Batı yönünde bir sıra Kuzey–Güney yönünde ve aralarında 5–10 cm boşluklar bırakarak istiflenmelidir. Kütüklerin çapı 10–20 cm arasında ve boyu 100–120 cm arasında olmalıdır. Kütükleri taşırken kabuklarının ezilmesine veya zarar görmemesine özen göstererek taşınmalı ve yerlerine istif edilmelidir. Herhangi bir hastalık bulaşmaması için çamur veya pis zeminde kütükler istiflenmemeli kütüklerin altına bir ızgara kullanılmalıdır.

KÜTÜKLERİN DELİNMESİ

Kesilmiş olan ve nemi yeterli olan kütükler için bir testere tezgâhı hazırlanır ve bu tezgâhın üzerine iki kalın tahta konularak delinecek kütükler bu tahtaların üzerine yerleştirilir. 14–22 mm çapında ve 2–3 cm derinliğinde bir matkap ile delikler açılır. Bir kütüğe 20–30 delik delinir. Delikler arasında eşit boşluk bırakılmalıdır. Dip kütüklerle yapılacak yetiştiricilikte de aynı şekilde delik açılır fakat delik sayısı dip kütüğün büyüklüğüne göre 5–10 arasında değişir (Resim 2).

Resim 1

Resim 2

KÜTÜKLERE MİSEL EKİMİ

Kütükler delindikten hemen sonra misel ekimi yapılmalıdır. Kütük kültüründe iki çeşit tohumluk

misel kullanılmaktadır: Birincisi talaşa miselin sardırılmasıyla elde edilen talaş miseli, ikincisi ise tahta odun çubuklarına sardırılmış olan plag (dolgu) miselidir. Talaş miseli ile ekimde inokülasyon (ekim) aletleri kullanılabilir. Eğer bu aletler yoksa temiz bir cerrah eldiveni kullanılır ve misel ekiminden önce eller alkolle temizlenir. Daha sonra talaş miseli açılan deliklere elle yerleştirilir (Resim 3 ve Resim 4). Hafifçe miseller deliklere hava almayacak şekilde bastırılır. Eğer plag (dolgu) miseli kullanılacaksa; plaglar bir çekiç yardımıyla deliklere yerleştirilir. Yalnız bu durumda açılan delikler bu plagların çapı ve boyundan 1–2 mm büyük olmalıdır. Böylece plaglar deliklere kolayca yerleştirilebilir.

Resim 3

Resim 4

MUMLAMA

İnce bir tabaka eritilmiş organik balmumu veya peynir mumu misel ekilmiş olan alanın üzerine bir sert kıllı fırça veya kaşık yardımıyla sürülmelidir (Resim 5 ve Resim 6) Fırça dışında balmumu uygulan özel ekipmanlar kullanılabilir. Böylece ekilen miselin dış kısımına teması kesilir, nem kaybı engellenir ve dışarıdan gelecek bir hastalığın bulaşması engellenir. Bunun yanında misellerin herhangi bir böcek tarafından yenmesi de engellenmiş olur. Kullanılan mum çok sıcak olmamalıdır.

Resim 5

Resim 6